

บทที่ 6 ญี่ปุ่นโบราณ

เผ่าพันธุ์มนุษย์ในญี่ปุ่น

จากบทที่แล้วมา เราจะเห็นได้ว่า แม้ญี่ปุ่นจะเป็นประเทศเล็ก ๆ และตั้งอยู่อย่างโดดเดี่ยวยิ่งกว่าประเทศใด ๆ ทางเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ก็ตาม ถึงกระนั้นก็ตามในญี่ปุ่นก็ยังมีมนุษย์เผ่าพันธุ์ต่าง ๆ เข้าไปตั้งหลักแหล่งพำนักอาศัยอยู่ ทั้งนี้โดยที่มนุษย์แต่ละเผ่าพันธุ์เหล่านั้นต่างอพยพเข้าไปในญี่ปุ่นจากหลายทิศหลายทางด้วยกัน เฉพาะอย่างยิ่งจากแผ่นดินใหญ่ทางทวีปเอเชีย เท่าที่เราพอจะสันนิษฐานได้ในขณะนี้ มนุษย์ที่ตั้งหลักแหล่งอยู่ในญี่ปุ่นจำพวกแรกที่สุดนั้นเป็นมนุษย์โบราณซึ่งเป็นเจ้าของวัฒนธรรมยุคหินใหม่ มนุษย์พวกนี้มีชีวิตความเป็นอยู่อย่างหยาบ ๆ ง่าย ๆ ตามธรรมชาติอยู่หลายประการ แต่มีเอกลักษณ์ประจำเด่นชัดอยู่คือ เครื่องปั้นดินเผาแดงงามจับตาของผู้ได้พบเห็นอย่างหนึ่ง และอีกอย่างหนึ่งนั้นได้แก่อาวุธต่าง ๆ นานาชนิดซึ่งได้รับการประดิษฐ์ขึ้นอย่างเชี่ยวชาญในสมัยปัจจุบัน มนุษย์จำพวกนี้มีนามเป็นที่รู้จักว่า พวกไอนุ พวกนี้มีผิวขาว หน้าแบน และมีขนดก ในสมัยปัจจุบันมนุษย์พวกนี้ส่วนใหญ่ได้สาบสูญไปจากบริเวณอื่น ๆ ของญี่ปุ่นแล้ว คงมีอยู่บนเกาะฮอกไกโดและหมู่เกาะคูริลทางตอนเหนือของญี่ปุ่นเท่านั้น สำหรับชนชาวญี่ปุ่นเองส่วนมากสืบเชื้อสายมาจากชนเผ่ามงโกลอยด์ซึ่งรุกรานข้ามน้ำข้ามทะเลไปตั้งรกรากยังเกาะต่าง ๆ ตามกาลเวลาต่าง ๆ กันตลอดยุคหินใหม่และเวลาต่อมาภายหลังยุคหินใหม่ ส่วนใหญ่ก็อพยพผ่านมาจากเกาหลีพวกที่อพยพเข้าไปตั้งหลักแหล่งในญี่ปุ่นนับตั้งแต่ราชวงศ์จิ้นได้เป็นใหญ่ปกครองจีนเป็นต้นมา มีความรู้อยู่บ้างเกี่ยวกับวัฒนธรรมของจีนซึ่งได้ถ่ายทอดจากจีนไปสู่เกาหลีอยู่ก่อนแล้ว กระทั่งการทำด้วยทองสัมฤทธิ์ หินมีค่าเป็นรูปโค้งดาบแบบจีนหรือแบบของพวกมงโกลอยด์มี

ปรากฏอยู่ตามหลั้มฝั่งศพที่มีอายุนับจากประมาณศตวรรษที่หนึ่งหรือที่สองก่อน ค.ศ. เป็นต้นมา ประมาณสิ้นศตวรรษที่หนึ่งก่อนค.ศ. ชาวญี่ปุ่นได้เริ่มใช้เหล็กและสัมฤทธิ์แล้ว

สังคมญี่ปุ่นโบราณ

เป็นที่เข้าใจกันดีว่า บรรดาศูนย์วิวัฒนาการทางวัฒนธรรมที่สำคัญๆของญี่ปุ่น ในขณะนั้น อยู่ทางบริเวณตอนใต้และตะวันออก อันเป็นบริเวณที่ใกล้กับเกาหลีที่สุด พวกที่อพยพเข้าสู่ญี่ปุ่นส่วนใหญ่ก็มาจากทางเกาหลี ต่อมาความเจริญ ณ บริเวณดังกล่าว ก็ค่อยๆขยายไปสู่บริเวณภาคเหนือและตะวันออกของญี่ปุ่น อันที่จริงศูนย์กลางโดยแท้ของญี่ปุ่นในระยะนั้นอยู่ ณ บริเวณคาบสมุทรยามาโตะ¹ ซึ่งอยู่ทางด้านตะวันออกเฉียงใต้ของเกาะฮอนชู ณ บริเวณยาโตะนี้ ชนกลุ่มหนึ่งซึ่งมีอยู่ด้วยกันหลายตระกูลได้อพยพจากเกาะคิวชูทางด้านตรงกันข้ามกับเกาหลีไปตั้งหลักแหล่งอยู่เมื่อประมาณศตวรรษแรกแห่งคริสตกาล ชุมชนญี่ปุ่นในระยะนั้นอยู่ในสภาพดั้งเดิมเป็นอย่างมาก ประชาชนต่างห่อหุ้มร่างกายด้วยเสื้อผ้าที่ทำจากเชือกปอหรือเปลือกไม้ แต่ในเรื่องผ้าไหมนั้น ชนพวกนี้คงจะไม่ถึงกับไม่รู้จักไปเสียเลยทีเดียว พวกนี้ทำการค้าขายโดยวิธีแลกเปลี่ยนกันอย่างเดียวเท่านั้น ทั้งยังไม่มีวิธีการเขียนหนังสือด้วย ทางด้านสังคมพวกนี้อยู่กันเป็นโคตรตระกูล² คือเป็นกลุ่มชนซึ่งประกอบด้วยหลายๆหมู่หลายๆเหล่าแต่มีความสัมพันธ์กัน โดยถือว่าสืบสายโลหิตเดียวกันมานับแต่ครั้งดั้งเดิม แต่ละโคตรตระกูลต่างเคารพบูชาเทพเจ้าประจำแตกต่างกันออกไป เทพเจ้าที่ว่านี้ถือกันว่าเป็นบรรพบุรุษประจำโคตรตระกูล ส่วนการนับถือบรรพบุรุษที่เป็นมนุษย์นั้นยังมีได้เป็นชนบประเพณีกันในตอนนั้น ตำแหน่งหัวหน้าของแต่ละโคตรตระกูลเป็นตำแหน่งที่สืบทอดกันทางทายาทและจะถูกมอบให้เป็นของครอบครัวหนึ่งครอบครัวใดโดยเฉพาะ หัวหน้าของโคตรตระกูลจะทำหน้าที่เป็นทั้งจอมทัพและเป็นพระ ในสังคมดึกดำบรรพ์ของญี่ปุ่นนั้น ดูเหมือนว่าผู้หญิงจะมีฐานะสำคัญอยู่ บางทีก็สำคัญจนกระทั่งใหญ่ยิ่งเหนือผู้อื่นได้ ดังเราจะเห็นได้ว่า บางทีหัวหน้าโคตรตระกูลจะเป็นหญิง ทั้งยังมีหลักฐานะที่ชี้บ่งอย่างชัดเจนว่า ครอบครัวนั้นถือเอาทางมารดาเป็น

1. the peninsula of Yamato

2. a number of hereditary units called Uji, often translated as clans.

สังคมในสมัยที่ว่ามีชื่อว่า สังคมอูจิ (uji society) เอกลักษณะหลายประการของสังคมดั้งเดิมนี้อาจยังมีปรากฏเด่นชัดเป็นลักษณะเฉพาะของญี่ปุ่นในประวัติศาสตร์ในภายหลังต่อมา ตัวอย่างเช่น ญี่ปุ่นมักจะทำอันกันอย่างเข้มขันในเรื่องการมีอำนาจสั่งบังคับบัญชาโดยการสืบทายาทกันรวมทั้งการปกครองตามลำดับคดหลั่นกันมา

ใหญ่ การสืบสายโลหิตก็ถือจากทางมารดา ถ้าพิจารณาถึงเรื่องว่าในภายหลังฝ่ายหญิงต้องยอมลงต่อฝ่ายชายอย่างเข้มงวดกวดขันแล้ว การที่ผู้หญิงญี่ปุ่นโบราณมีฐานะสูงส่งดังกล่าวจึงเป็นเรื่องประหลาด³ การเปลี่ยนมาเป็นระบบนับถือฝ่ายชายเป็นใหญ่นั้นมีผลเป็นที่ยอมรับกันมาตั้งแต่สมัยโบราณเหมือนกันแต่เป็นเรื่องค่อยเป็นค่อยไปอย่างช้าๆ ทั้งเป็นเรื่องที่ได้รับอิทธิพลจากชนทางแผ่นดินใหญ่ทวีปเอเชีย ตามบันทึกของจีนจากคริสต์ศตวรรษที่สามปรากฏว่า การที่ผู้ชายมีภรรยาหลายคนนั้นนับเป็นเรื่องธรรมดา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบรรดาผู้ชายชั้นสูง ผู้ทำงานด้านการฝีมือต่างๆ รวมทั้งผู้ชำนาญงานสาขาต่างๆ ได้รวมตัวก่อตั้งกันเป็นกลุ่มอาชีพในรูปสมาคมหรือสหกรณ์ขึ้น⁴ ส่วนสมาชิกของสมาคมหรือสหกรณ์เป็นผู้สืบทายาทกันต่อมาทั้งสิ้น สมาคมอาชีพต่างๆ แต่ละแห่งต่างผูกพันอยู่กับโคตรตระกูลหนึ่งใดและมีความโน้มเอียงในอันที่จะผสมกลมกลืนเข้ากันกับโคตรตระกูลนั้นๆ แต่ก็มีสมาชิกในสมาคมอาชีพเหล่านี้สองสามแห่งที่ได้ปฏิบัติภารกิจการทำงานที่บ้านเมืองอย่างเด่นชัด เป็นต้นว่าถ้าบริหารงานด้านพิธีการทางศาสนาได้เป็นอย่างดีเยี่ยม ก็จะมีฐานะความเป็นอยู่อย่างอิสระและอย่างมีเกียรติ แต่เมื่อพิจารณาอีกนัยหนึ่ง เราจะเห็นว่า โดยทางปฏิบัติบรรดาสมาชิกของสมาคมเกษตรกรและช่างฝีมือต่างๆ นั้น แท้จริงแล้วก็คือทาสติดที่ดินนั่นเอง⁵ สังคมแบ่งแยกกันอย่างเด่นชัด และตามธรรมดาทั่วๆ ไป ก็ใช้วิธีการสืบทายาททางสายโลหิตในเรื่องยศฐาบรรดาศักดิ์ สังคมทาสคงมีอยู่แล้วในสมัยนั้น ส่วนจำนวนทาสเมื่อเทียบกับชนชั้นอื่นๆ ก็นับว่ายังมีจำนวนน้อยอยู่

ศาสนาชินโต

ศาสนาของญี่ปุ่นโบราณนั้น ถ้านำไปเปรียบเทียบกับศาสนาของมนุษย์ดึกดำบรรพ์พวกอื่นๆ แล้ว เราจะเห็นได้ว่าของญี่ปุ่นมีลักษณะแปลกออกไปเป็นพิเศษในบางประการ แต่โดยพื้นฐานแล้วมีความเชื่อว่าสรรพวัตถุทั้งหลายมีวิญญาณ เป็นการนับถือบูชาธรรมชาติทั่วๆ ไปโดยมิได้กำหนดกฎเกณฑ์ประการใดเพียงพอที่จะให้ทราบถึงลักษณะ

3. บันทึกของจีนในคริสต์ศตวรรษที่สามได้กล่าวว่ามีสังคมเกษตรกรรมในญี่ปุ่นแล้ว สังคมที่วุ่นแบ่งออกเป็นชนชั้นไม่ปะปนกันอย่างชัดแล้ว แต่ละกลุ่มชนในสังคมมีหัวหน้าเป็นชายก็มี หญิงก็มี ซึ่งทำหน้าที่ทั้งพระ หรือสื่อกลางทางศาสนาไปด้วย (shamans) ดินแดนดังกล่าวถูกแบ่งออกเป็นส่วนใหญ่ๆ หลายส่วน แต่ละแห่งเป็นที่ตั้งภูมิสำเนาของแต่ละเผ่าพันธุ์แยกๆ กันไป หลายเขตหลายแคว้นในดินแดนนี้อยู่ภายใต้การปกครองอย่างปล่อยๆ ตามสบายของผู้ปกครองซึ่งในบันทึกของจีนเรียกว่า อาณาจักรของพระราชินี (The Queen's country)

4. *guild*

5. *serf*

ของเทพที่จะนับถือบูชาได้ พุกกว้าง ๆ ได้ว่าเป็นศาสนาที่นับถือเทพเจ้าหลายองค์ แต่ก็ขัดข้องที่ว่าศาสนานี้มิได้กำหนดเป็นรายองค์ลงไปว่าจะต้องนับถือเทพเจ้าอะไร ๆ บ้าง แต่เดิมมาศาสนานี้ไม่มีชื่อ ต่อมาภายหลังเมื่อลัทธิความเชื่อถือและศาสนาต่างประเทศเข้าสู่ญี่ปุ่น โดยเฉพาะพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นศาสนาที่สูงส่งและเจริญรุ่งเรืองเต็มที่ ได้เข้าไปแข่งขันกับศาสนาพื้นเมืองของญี่ปุ่น ลัทธิความเชื่อถือนี้จึงได้รับการขนานนามว่าชินโต⁶ ซึ่งมีความหมายว่า “ทางแห่งเทพเจ้า”⁷ ทั้งนี้เพื่อแยกให้เห็นเด่นชัดว่ามีใช่พระพุทธศาสนา ทั้งมิใช่ศาสนางงจื้อของจีนซึ่งเข้าสู่ญี่ปุ่นในภายหลัง อนึ่งแม้ว่าญี่ปุ่นได้ยอมรับนับถือในเทพเจ้าที่ญี่ปุ่นถือว่าใหญ่ยิ่งบางองค์ ซึ่งมีเรื่องเกี่ยวพันกับดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ ผืนแผ่นดิน พืชพันธุ์ธัญญาหารต่างๆ รวมทั้งพายุด้วยก็ตาม ญี่ปุ่นก็ได้ยกย่องบรรดาเทพเจ้าเหล่านี้ขึ้นให้มีตัวตนเป็นบุคคลจริงๆ อย่างแท้จริง ทั้งยังไม่มีการผูกด้วยวัตถุอันเป็นที่เคารพบูชาตามลัทธิศาสนาชินโตเรียกว่า กามิ⁸ คำนี้มีความหมายว่า ใหญ่ยิ่งกว่า (หรือเหนือกว่า)⁹ บางท่านแปลว่าพระเจ้า¹⁰ ซึ่งแท้จริงแล้วไม่เป็นการถูกต้อง คำ “กามิ” ใช้หมายถึงทุกสิ่งทุกอย่างเกือบทั้งหมดที่มีความสลับซับซ้อนหรือที่ชวนให้เกิดความทึ่งหรือความหวาดกลัว ทั้งนี้โดยไม่มีขอบเขตจำกัดนับจากปรากฏการณ์บนฟ้าฟ้าเรื่อยมาจนกระทั่งถึงก้อนหินที่มีรูปร่างลักษณะแปลกๆ ต่างๆ ตลอดจนสิ่งๆ ที่ต่ำลงมาทั้งที่ไม่มีชีวิตและมีชีวิตซึ่งได้แก่เมล็ดกรวดทราย โคลนตม และสัตว์ที่ชอบทำลายพืชไม่มีการแยกกันเด็ดขาดระหว่างสิ่งที่เป็นไปโดยธรรมชาติและสิ่งทีนอกเหนือหลักธรรมชาติหรือระหว่างเวทมนต์คาถาและการสักการะ ความคิดเห็นเกี่ยวกับชีวิตหลังจากที่ตายไปแล้วคลุมเครือมากเหลือเกิน และศาสนาก็ไม่ใคร่จะมีเนื้อหาเกี่ยวกับหลักจริยธรรม ลัทธิชินโตเกี่ยวข้องกับข้อห้ามต่างๆ และพิธีพิถันมากในเรื่องความสะอาดแห่งพิธีกรรม โดยมีพิธีการชำระให้บริสุทธิ์เพื่อให้ความโสโครกหมดไปเสีย¹¹ แต่ข้อกำหนดให้กระทำก็มีได้ค่านึงถึงหลักศีลธรรมหรือแม้แต่สุขอนามัยเลย ตัวอย่างเช่น การถอดบุตรก็ตี การ

6. Shinto

7. “the way of the Gods.”

8. kami

9. superior

10. god

11. การที่ชนชาวญี่ปุ่นมีนิสัยชอบอาบน้ำอาบจะเป็นเพราะเรื่องนี้ช่วยสนับสนุนก็เป็นได้

สัมผัสคนตายก็ดี และบาดแผล ไม่ว่าจะได้รับอย่างมีเกียรติหรือไม่ก็ตามก็ดี เหล่านี้ถือว่าเกี่ยวเนื่องกับความโสโครกทั้งนั้น เพื่อที่จะไม่ให้เทพเจ้าโกรธเคือง ได้มีการใช้วิธีแสดงท่าทางเคารพ สวดมนต์และบวงสรวง การถวายอาหารและเครื่องดื่ม ต่อมาก็มักจะใช้วัตถุที่เป็นสัญลักษณ์แทน เช่นเครื่องปั้นดินเผา ไม้ และในที่สุดก็กระดาศ

สิ่งที่ชวนตายวนใจในศาสนาพื้นเมืองของญี่ปุ่น

ถึงแม้ว่าจะมีลักษณะที่คลุมเครือไม่กระจ่างชัดและถือดินน้ำลมไฟก็ตาม ศาสนาพื้นเมืองของญี่ปุ่นก็มีเชื่อว่าไม่มีสิ่งที่ชวนตายวนใจเสียทีเดียว ศาสนาชินโตสื่อแสดงให้เห็นทัศนคติแห่งความรื่นเริงยินดีและการมีใจเข้าด้วยรวมทั้งการเล็งเห็นคุณค่าของธรรมชาติเป็นอย่างดี มิได้ถือว่าเทพเจ้าเป็นพวกที่ดูรายน่าหวาดกลัว แม้ว่าเทพเจ้าแห่งพายุก็ถือกันว่ามี ความกรุณา กล่าวโดยสรุปแล้ว ศาสนาของชาวญี่ปุ่นเป็นศาสนา “แห่งความรักและความกตัญญูมากกว่าความกลัว และความประสงค์ของการประกอบศาสนพิธีก็เพื่อจะสรรเสริญและขอบคุณมากพอกๆ กับเพื่อที่จะมิให้เทพเจ้าโกรธเคืองและเพื่อระงับโทษของบรรดาเทพเจ้าของตน” ศาสนานั้นยังได้รับการทำให้มีชีวิตชีวาขึ้นด้วยนิยายโบราณที่น่าเพลิดเพลินและถ้อยคำเป็นบทเป็นกลอนที่แสดงถึงความยินดีในโลกแห่งธรรมชาติที่เกิดขึ้นเองอีกด้วย

การก่อตั้งประเทศญี่ปุ่น

จากหลักฐานต่างๆ ดังกล่าวมาในบทก่อนเราพอประมวลในแง่ของประวัติศาสตร์ได้ว่า โคตรตระกูลที่มีอำนาจเหนือใครๆ ในที่ราบยามาโตและค่อยๆ มีอำนาจเหนือบริเวณใกล้เคียงนั้น บางทีจะมาจากคิซุ โคตรตระกูลนี้อ้างว่าตนสืบเชื้อสายมาจากสุริยเทวี¹² การกล่าวอ้างเช่นนั้น ไม่มีความสำคัญเป็นพิเศษบระการใดนัก เพราะโคตรตระกูลสำคัญๆ ทุกโคตรตระกูลในขณะนั้นต่างก็สืบเชื้อสายของบรรพบุรุษของตนขึ้นไปจนถึงเทพบุตรหรือเทพธิดาด้วยกันทั้งสิ้น อย่างไรก็ตามก็คินิยาโยโบราณที่เกี่ยวข้องกับสุริยเทวีได้มีความสำคัญมากขึ้นในเมื่อโคตรตระกูลยามาโตได้ขยายอำนาจการปกครองของตนออกไปและพยายามที่จะให้โคตรตระกูลต่างๆ ยอมรับนับถือยิ่งขึ้นว่าโคตรตระกูลของตนมีอำนาจเหนือโคตรตระกูลอื่นๆ ซึ่งเพื่อการนี้การสนับสนุนนิยายโบราณที่ว่าหัวหน้าโคตรตระกูลยามาโตได้

12. คือ อะมะเทะระสี ที่กล่าวถึงในบทที่ 5

รับการแต่งตั้งจากเทพเจ้าให้ลงมาปกครองประเทศญี่ปุ่น (แม้ว่าส่วนใหญ่จะยังคงอยู่ในปกครองของคนพื้นเมืองเดิม) ก็นับว่าเป็นประโยชน์อย่างยิ่งแก่ฝ่ายที่กล่าวอ้าง ตามนิยายเรื่องนี้ สूरียเทวีได้ส่งนิมิโน-มิโกโตะ ซึ่งเป็นหลานชายของตนเองลงมายังโลก นิมิโนได้ “แหวกเมฆของสวรรค์ที่ทับถมกันอยู่มากมายลงมาด้วยเครื่องแหวกเมฆที่น่าหวาดเสียว” ลงมายังเกาะคิวชู ที่อยู่ทางตะวันตก และนำเอาสัญลักษณ์สามอย่างของกษัตริย์ญี่ปุ่น คือ หินมีค่ารูปโค้ง ดาบ และกระจกเงาสัมฤทธิ์¹³ ติดตัวมาด้วย นิยายเล่าว่าหลานชายของนิมิโนผู้เดินทางตามฝั่งของเกาะใหญ่ ไปยังบริเวณที่ราบยามาโตะ ซึ่งเขาได้ปกครองเป็น “จักรพรรดิองค์แรก” ทรงนามว่าจิมมุ ประเพณีนิยมของชาติถือว่าจักรวรรดิเริ่มตั้งเมื่อวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 660 ปีก่อน ค.ศ. แต่ความจริงแล้วการก่อตั้งรัฐยามาโตะกระทำหลังจากนั้น 600 หรือ 700 ปีเป็นอย่างน้อย และเมื่อก่อตั้งนั้นยังไม่เป็นจักรวรรดิ นิยายเกี่ยวกับสूरียเทวีและผู้สืบเชื้อสายต่อมา จึงยังไม่กลายเป็นเรื่องสำคัญในลัทธิศาสนาของญี่ปุ่นจนกระทั่งถึงคริสต์ศตวรรษที่หก และจนกระทั่งสมัยปัจจุบันจึงได้มีการนำมาใช้ประโยชน์โดยเจตนาอย่างกว้างขวางในระดับชาติเพื่อปลูกฝังความรักชาติอย่างคลั่งไคล้และอย่างไม่มีข้อสงสัยให้แก่ประชาชน

อิทธิพลทางวัฒนธรรมจากจีนผ่านมาทางเกาหลี

ชาวญี่ปุ่นได้มีการติดต่อกับประเทศเกาหลีและรับเอาวัฒนธรรมจากประเทศนั้นโดยตลอดมาเป็นเวลาหลายศตวรรษ ซึ่งก็หมายถึงว่าชาวญี่ปุ่นได้รับอิทธิพลโดยทางอ้อมจากอารยธรรมที่เก่าแก่ และมีของดี ๆ มากกว่าของตน จากจีนสมัยราชวงศ์ฮั่นและราชวงศ์ต่อๆ มา ชาวญี่ปุ่นยังได้ครอบครองบริเวณเล็กๆ ซึ่งอยู่ตรงปลายใต้สุดของคาบสมุทรเกาหลีไว้ด้วยตั้งแต่ประมาณปี ค.ศ.100 ถึง ค.ศ.560 และเข้าแทรกแซงการเมืองของเกาหลีเพื่อรักษาคุลยแห่งอำนาจ โดยเข้าช่วยฝ่ายนั้นบ้างฝ่ายนี้บ้าง ในสมัยที่เกาหลีแตกแยกกันออกเป็นสามราชอาณาจักร สิ่งที่มีความสำคัญขั้นมูลฐานแก่ประวัติศาสตร์ของ

13. ทั้งสามอย่างนี้เป็น “ไตรราชกกุธภัณฑ์ (the “Three Imperial Regalia”)” ของญี่ปุ่น ซึ่งญี่ปุ่นยอมรับนับถือกันมาจนกระทั่งสมัยปัจจุบัน วัตถุทั้งสามนี้มักจะถูกขุดพบกันอยู่บ่อยๆ ณ บริเวณที่ขุดค้นทางโบราณคดีในญี่ปุ่น และวัตถุทั้งสามดังกล่าวยังถูกขุดค้นพบตามบริเวณหลายแห่งบนแผ่นดินใหญ่ทวีปเอเชียอีกด้วย เป็นที่ประจักษ์ชัดว่ากระจกสัมฤทธิ์นั้นได้รับมาจากจีน แต่เป็นสัญลักษณ์ของสूरียเทวี คาบเหล็กยาว และหินมีค่าเป็นรูปโค้ง คล้ายเครื่องหมายคอมมา ญี่ปุ่นเรียกมางาตามา (magatama) หินรูปโค้งเล็กๆนี้ แต่เดิมอาจจะเป็นสัญลักษณ์แทนเล็บหมึกก็ได้

ญี่ปุ่นในสมัยต่อมาได้แก่การนำเอาระบบการเขียนหนังสือของจีน (ประมาณ ค.ศ.405) และศาสนาพุทธ (ประมาณ ค.ศ.552) เข้ามาสู่ประเทศญี่ปุ่นโดยผ่านมาทางประเทศเกาหลี

การเขียนหนังสือของญี่ปุ่น

วิธีการเขียนหนังสือนั้นมีความจำเป็นต่อความเจริญก้าวหน้าทางอารยธรรม แต่ก็เป็นโชคร้ายของชาวญี่ปุ่นที่ไปได้ระบบการเขียนหนังสือมาจากจีน ถ้าหากว่าชาวญี่ปุ่นสามารถคิดประดิษฐ์หรือยืมเอาระบบการเขียนที่ใช้สัญลักษณ์แทนเสียงพูดหรือที่ใช้สระพยัญชนะแล้ว ปัญหาการเขียนภาษาญี่ปุ่นก็จะง่ายขึ้นมาก อักษรจีนมีรากเงาเป็นการเขียนคำโดยใช้ภาพหรือการเขียนภาพแสดงความหมาย โดยมีความสัมพันธ์อันยากที่จะสังเกตเห็นได้ชัดกับเสียงอ่านที่คำนั้นใช้แสดงความหมาย อย่างไรก็ตาม อักษรจีนก็ได้รับการพัฒนาขึ้นจนถึงขั้นที่มีความซับซ้อนมากและใช้ในการประพันธ์วรรณคดีเยี่ยมๆ ของจีน แต่อักษรเหล่านั้นก็ไม่เหมาะแก่การที่จะใช้เขียนภาษาญี่ปุ่น การออกเสียงพูดภาษาญี่ปุ่นนั้นเป็นคนละอย่างกับภาษาจีนทีเดียว และความพยายามที่จะใช้อักษรจีนเขียนภาษาญี่ปุ่นก็เป็นการกระทำที่ยากเท่าๆ กับที่ใช้อักษรจีนเขียนภาษาอังกฤษนั่นเอง ถึงกระนั้นก็ตาม ชาวญี่ปุ่นก็ได้พยายามอย่างเต็มกำลังจนกระทั่งในที่สุดก็พัฒนาตัวเขียนของตนเองขึ้นมา หรือจะพูดให้ถูกก็ใช้ตัวหนังสือสองชนิด คือของตัวเองที่คิดขึ้นมาและตัวของจีนด้วย แม้ว่าตัวอักษรเดิมของจีนจะถูกตัดทอนลงไปมาก และในระยะเวลาระหว่างคริสต์ศตวรรษที่เก้าและสิบญี่ปุ่นได้กำหนดเสียงของคำให้แก่ตัวอักษรต่างๆ เพื่อใช้แทนพยางค์ในภาษาญี่ปุ่น แต่ผลที่ได้รับก็ยังคงยุ่งยากอยู่นั่นเอง ดังนั้นการเรียนเขียนภาษาญี่ปุ่นจึงลำบากมากและยังคงเป็นเช่นนั้นเรื่อยมาจนกระทั่งบัดนี้ เหตุที่ระบบการเขียนไม่สอดคล้องกับโครงสร้างกับการเปลี่ยนแปลงคำกริยาไปตามบุรุษ พจน์ และวิธีแสดงความคิดในภาษาพูดจึงทำให้การเขียนขาดความแจ่มแจ้ง และมักจะมีส่วนทำให้เอกสารราชการของญี่ปุ่นหลายฉบับมีข้อความคลุมเครือ อย่างไรก็ตามก็ดีเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ เหล่านี้ นอกจากญี่ปุ่นจะใช้ตัวอักษรที่เปลี่ยนแปลงจากตัวอักษรจีนแล้วยังได้เอาคำภาษาจีนมาใช้ด้วยเป็นจำนวนมาก ทำให้ภาษาญี่ปุ่นมีค่าและมโนภาพใช้มากขึ้น เพราะเหตุที่การเขียนของญี่ปุ่นมีความเป็นมาเช่นนี้ ผู้ที่ต้องการจะเป็นคนมีความรู้จึงแทบจำเป็นจะต้องเรียนภาษาจีน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเมื่อวรรณคดีชั้นดีทั้งหมดเขียนเป็นภาษาจีน ผู้มีความรู้ ข้าราชการ และผู้เชี่ยวชาญ

ชาวยุโรปในคริสต์ศตวรรษที่สิบสี่ใช้ภาษาวรรณคดีของจีนในการเขียนอยู่เป็นเวลาหลายศตวรรษ ในทำนองเดียวกับที่ชาวยุโรปผู้มีความรู้ใช้ภาษาละตินกันในสมัยกลางและสมัยต่อมา

การก่อตั้งพระพุทธศาสนาในญี่ปุ่น

ในกลางคริสต์ศตวรรษที่หกพระพุทธศาสนาเริ่มเป็นปึกแผ่นมั่นคงในญี่ปุ่น กล่าวกันว่าพวกที่นำพระพุทธศาสนาไปเผยแพร่พวกแรกไปจากเกาหลี ส่วนพวกอื่นๆ ต่อมามิใช่แต่จะไปจากเกาหลีเท่านั้น ยังไปจากจีนและแม้แต่จากอินเดียก็มี สำหรับพวกที่ไปจากจีนนั้น พวกนี้ได้นำเอาลัทธิมหายาน ซึ่งมีคำสอนอย่างละเอียดลออและเน้นในเรื่องการทำจิตใจให้บริสุทธิ์เข้าไปเผยแพร่และมีคนเลื่อมใสมากที่สุด และก็เช่นเดียวกับในประเทศจีน ในญี่ปุ่นก็มีนิกายต่างๆ เกิดขึ้นเป็นครั้งเป็นคราว การแพร่ของพระพุทธศาสนาเข้าไปในญี่ปุ่นบางทีจะทำให้เกิดความปั่นป่วนขึ้นมากกว่าเมื่อครั้งที่ศาสนาอื่นแพร่เข้าไปในจีนเมื่อสองสามศตวรรษก่อนหน้านั้น เพราะอย่างน้อยที่สุดชาวจีนก็คุ้นเคยกับความคิดความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องซึ่งมนุษย์ไม่สามารถจะเข้าใจได้จากลัทธิเต๋าอยู่แล้ว แต่ชาวญี่ปุ่นไม่เคยมีประสบการณ์เช่นนั้นมาก่อน ไม่ว่าในเรื่องศาสนาที่เกี่ยวกับโลกอื่นแบบนี้ หรือว่าในเรื่องปรัชญาที่คล้ายคลึงกัน ความแปลกความใหม่ของศาสนาพุทธมีส่วนชวนใจ แต่ผลที่ได้รับก็ยังคงยุ่งยากอยู่นั่นเอง ดังนั้นการเขียนไม่สอดคล้องกับโครงสร้างกับการประสบมาก่อน (คือเรื่องเกี่ยวกับวิญญาณ ธรรมชาติของพวกสิ่งที่ไม่มีความตัวตนรางวัลและการลงโทษที่จะได้รับเมื่อตายแล้ว) และแล้วก็ดำเนินการตอบปัญหาเหล่านั้นด้วยโวหารอันน่าเลื่อมใส ความขัดแย้งกันอย่างรุนแรงได้มีอยู่ชั่วระยะหนึ่งว่าควรจะรับเอาศาสนาของต่างประเทศนี้ไว้หรือไม่ (พระพุทธรูปองค์แรกที่ส่งมาจากเกาหลีถูกโยนลงคลองไปเมื่อเกิดโรคระบาดขึ้น) อย่างไรก็ตาม ตระกูลขุนนางที่เป็นตระกูลสำคัญตระกูลหนึ่งในยามาโตคือ ตระกูลโซงะ¹⁴ ได้รับนับถือศาสนาพุทธและต่อสู้เพื่อป้องกันศาสนานั้น แล้วชักชวนให้คนในโคตรตระกูลของพระเจ้าจักรพรรดิรับนับถือด้วย อย่างไรก็ตาม ก่อนจะสิ้นคริสต์ศตวรรษที่หกศาสนาพุทธก็เป็นปึกแผ่นมั่นคงในญี่ปุ่น การที่ศาสนาพุทธลงหลักปักฐานในญี่ปุ่นได้สำเร็จนี้ก็เพราะได้อาศัยการดำเนินวิธีการและความเหมาะสมทางการเมืองช่วยไม่มากนักน้อย ในการอุปถัมภ์ศาสนาที่เต็มไปด้วยความรู้นี้ ตระกูลโซงะได้เพิ่ม

14. the Soga

ชื่อเสียงให้แก่ตระกูลของตน และด้วยอำนาจอะไรก็ตามที่เหนือธรรมชาติของศาสนานั้น ตระกูลโง่งงก็สามารถเอาชนะตระกูลคู่แข่งตระกูลอื่นๆได้ ศาสนาพุทธมีคนนับถือมากขึ้นอย่างรวดเร็ว ทั้งพวกคนสามัญและพวกขุนนาง และมีความมั่นคงมากจนสามารถอยู่รอดได้ไม่ว่าพวกโคตรตระกูลที่แข่งขันชิงดีกันโคตรตระกูลใดจะได้มีอำนาจเป็นใหญ่ปกครองบ้านเมืองขึ้น บางทีการที่มีคนเลื่อมใสเป็นจำนวนมากนี้อาจจะเนื่องมาจากการที่คนเห็นไปว่าศาสนาสามารถป้องกันภัยพิบัติต่างๆ ทั้งในโลกนี้และโลกหน้าได้อย่างมหัศจรรย์ยิ่งกว่าจากหลักธรรมคำสอนของศาสนาก็เป็นได้ อย่างไรก็ตาม การรู้หลักธรรมคำสั่งสอนของศาสนาพุทธมากขึ้นได้เป็นเครื่องเร้า ซึ่งส่งเสริมให้คน ศึกษาหาความรู้ และช่วยปลูกฝัง

พระพุทธศาสนาได้เป็นสื่ออย่างหนึ่งในการเผยแพร่วัฒนธรรมจีน

ลักษณะสำคัญอย่างยิ่งประการหนึ่งของผลที่เกิดจากการที่ชาวญี่ปุ่นมานับถือศาสนาพุทธกันมากขึ้นก็คือ ศาสนานี้แสดงให้เห็นว่าเป็นสื่อที่มีประสิทธิภาพเป็นอย่างสูงในการเผยแพร่วัฒนธรรมจีน โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านศิลปะ สถาปัตยกรรม และวรรณคดี ได้มีการสร้างวัดและวิหาร เขียนและสร้างพระพุทธรูป และสร้างห้องสมุดเป็นที่รวบรวมคัมภีร์ในศาสนากันมากขึ้นเรื่อยๆ พวกชนชั้นขุนนางที่หันมานับถือศาสนาพุทธมักจะเดินทางไปศึกษายังประเทศจีนและเมื่อกลับมาก็มีทัศนะกว้างขวางขึ้นและรสนิยมตามแบบจีนซึ่งเป็นที่ยอมรับในขณะนั้นว่าสูงขึ้น ลัทธิพื้นเมืองของญี่ปุ่นเอง ซึ่งบัดนั้นเริ่มจะเรียกกันว่า ชินโต ก็มีได้ศูนย์ไปแต่อย่างใด แต่ได้รับอิทธิพลจากพระพุทธศาสนาเป็นอันมาก ศาสนาสองศาสนานี้ไม่ใคร่มีอะไรที่เป็นปฏิปักษ์ต่อกัน อนึ่ง ศาสนาพุทธในญี่ปุ่นก็เริ่มจะมีชนบประเพณีของชาติอื่นมาปะปนด้วย และมีบ่อยๆ ที่สถานที่สักการะแห่งเดียวกันใช้เป็นที่สักการะของทั้งสองศาสนา นักบวชในญี่ปุ่น ไม่ว่าจะเป็นักบวชในศาสนาพุทธหรือชินโต มิได้มีการปกครองกันเป็นลำดับชั้นที่มีประชาชนอยู่ในความดูแล¹⁵ ผิดไปจากนักบวชในประเทศจีนเลย ถึงแม้ว่าวัดในพระพุทธศาสนาจะมีความสำคัญทางเศรษฐกิจขึ้นจากการที่มีคนยกที่ดินถวายวัด

15. พระในคริสตศาสนาแบ่งเขตปกครอง และดูแลรับผิดชอบประชาชนในเรื่องศาสนาเป็นเขตๆ ลดหลั่นกันลงมาตามฐานันดรศักดิ์ แต่ทางพระพุทธศาสนาและศาสนาชินโตไม่ได้มีกำหนดลงไปเลย

อิทธิพลทางด้านอื่นๆ จากจีน

ในระยะเวลาที่ราชวงศ์ถังมีความเจริญสูงสุดนั้นอิทธิพลของอารยธรรมจีนที่มีต่อญี่ปุ่นก็ถึงขีดสูงสุดจนถึงกับทำให้มีการเปลี่ยนแปลงขึ้นในวิวัฒนาการของสถาบันต่างๆ ของญี่ปุ่น ไม่แปลกเลยที่ในเวลาดังกล่าวนี้ญี่ปุ่นกระหายที่จะเรียนอะไรๆ จากจีน ประเทศจีนภายใต้การปกครองของกษัตริย์ราชวงศ์ถังองค์แรกๆ เป็นประเทศหนึ่งที่อารยธรรมสูงที่สุดในโลก ทั้งเป็นประเทศที่มีอำนาจมากที่สุดด้วย และในตะวันออกไกลด้วยกันแล้วก็ไม่มีประเทศใดจะเทียบได้ ตลอดคริสตศตวรรษที่เจ็ดและที่แปดรัฐบาลยามาโตะได้จัดส่งคณะทูตไปยังราชสำนักของกษัตริย์ถังหลายครั้งหลายคราว ส่วนใหญ่ก็เพื่อไปหาคนที่มีความรู้ในศาสตร์ต่างๆ เช่น ศิลปะ และวรรณคดี เป็นต้น การกระทำเช่นนี้ยังผลให้เกิดการลอกวิธีการและความคิดจากจีนอย่างไม่เลือกเพื่อนำมาใช้ในการดำเนินชีวิต และในสังคมของชาวญี่ปุ่นแทบจะทุกด้านทีเดียว ได้มีการนำเอาวิธีการรักษาพยาบาล ยุทธวิธี และวิธีการสร้างถนนหนทางของจีนเข้ามาใช้ นอกจากนั้นก็ยังได้เอาแบบของสถาปัตยกรรม เครื่องเรือนและแม้แต่เครื่องแต่งกายก็นำมาใช้ด้วย ได้เอาระบบการชั่งตวง วัด ของจีนมาใช้ และในต้นคริสตศตวรรษที่แปดก็มีการใช้เหรียญกษาปณ์ ผลงานทางด้านศิลปะเป็นจำนวนมากแต่ก่อนนั้นนำเอามาจากจีนและลอกแบบของจีน แต่มาบัดนี้ช่างเขียนและช่างแกะสลักของญี่ปุ่นได้เริ่มแสดงความสามารถของตนเองทั้งในด้านวิธีการ และในด้านความคิดริเริ่ม ได้มีการศึกษาวรรณคดีของจีน โดยเฉพาะวรรณกรรมของขงจื้อกันอย่างจริงจัง เพราะนิยมกันว่าเป็นสิ่งที่ผู้ได้รับการอบรมดีทุกคนควร จะรู้ นอกจากจะมี การเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ที่มีตัวมีตนและเห็นได้เหล่านี้แล้วก็ยังได้มีความพยายามที่จะให้โครงสร้างของสังคมญี่ปุ่นเป็นไปตามแบบของจีนกันอีกด้วย ได้มีการเน้นกันอีกในเรื่องความสามัคคีปรองมตรันในครอบครัวและการแสดงความจงรักภักดีของบุตรต่อบิดามารดา รวมทั้งหน้าที่ในการเช่นไหว้ดวงวิญญาณของบรรพบุรุษด้วย¹⁶ พวกผู้นำของญี่ปุ่น และพวกผู้มีความรู้ก็จะมิเจตนาที่จะเปลี่ยนแปลงประเทศของตนให้เหมือนกับประเทศจีนทีเดียว

16. ผู้คนแก่เรือนชาวญี่ปุ่นบางคนปฏิเสธว่าการนับถือบูชาบรรพบุรุษมิได้เป็นประเพณีที่นำเข้ามาจากต่างประเทศ แต่อย่างไรก็ตามประเพณีนี้ก็ได้รับการเน้นขึ้นจากการได้ติดต่อกับพวกจีน ผลไม่ตืออย่างหนึ่งก็คือการที่สตรีอยู่ได้มั่งคั่งของชายมากขึ้นในครอบครัวที่มีการปกครองอันเจ้าบ้านกับลูกบ้านและในสังคมทั่ว ๆ ไป

จุดหัวเลี้ยวสำคัญในประวัติศาสตร์ญี่ปุ่น

การที่ญี่ปุ่นยอมรับนับถือในพระพุทธศาสนาทั้งในฐานะที่เป็นศาสนาสำคัญของบ้านเมืองและเป็นสถาบันที่ทรงอำนาจนั้น เป็นการแสดงให้เห็นถึงสมัยที่อิทธิพลของจีนรุ่งเรืองอยู่ในญี่ปุ่น ใช่แต่เท่านั้น เราพิจารณายึดถือเป็นหลักเกณฑ์ได้ว่า การยอมรับนับถือในศาสนาสากลแบบใหม่ ซึ่งผิดไปจากลัทธิความเชื่อถือดั้งเดิมนับเป็นจุดหัวเลี้ยวอันสำคัญยิ่งในวิวัฒนาการแห่งประวัติศาสตร์วัฒนธรรมของประชาชาติไม่ว่ากลุ่มใดเหล่าใด การที่พระพุทธศาสนาได้เข้าสู่ประเทศญี่ปุ่นจึงถือได้ว่าเป็นจุดหัวเลี้ยวสำคัญในประวัติศาสตร์ญี่ปุ่น ดังเช่นที่คริสตศาสนาได้แผ่ขยายไปยังเกาะอังกฤษและมีความสำคัญต่อประวัติศาสตร์ของอังกฤษ และหากจะว่ากันโดยข้อเท็จจริงแล้ว นักประวัติศาสตร์บางท่านยังได้เขียนประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นสมัยโบราณโดยแบ่งออกเป็นสองตอนอย่างชัดเจน คือ ญี่ปุ่นก่อนและหลังการนำพระพุทธศาสนาเข้าสู่ประเทศ อนึ่ง ยังเป็นเรื่องแน่นอนอีกด้วยว่า แรงกระทบของพระพุทธศาสนาต่อญี่ปุ่น ได้หยั่งรากลึกและดำรงคงอยู่ชั่วนานยิ่งกว่าที่แรงกระทบของพระพุทธศาสนาที่อยู่ต่อจีน ทั้งเราจะเห็นได้อีกด้วยว่าญี่ปุ่นปัจจุบันยังคงยึดมั่นเป็นที่ยึดมั่นอันสำคัญยิ่งแห่งหนึ่งของพระพุทธศาสนาในโลกเราทุกวันนี้

กล่าวโดยสรุป พระพุทธศาสนาในญี่ปุ่นมีบทบาทสำคัญต่อความเป็นมาของญี่ปุ่นอยู่สามประการด้วยกัน ประการแรกในฐานะที่เป็นศาสนา พระพุทธศาสนาได้นำมาซึ่งระบบลัทธิความเชื่อถือในรูปแบบใหม่รวมทั้งความเป็นผู้มีใจบุญสุนทานมาให้แก่ญี่ปุ่น ประการที่สอง ในฐานะที่เป็นสถาบันทางศาสนา ซึ่งแผ่ขยายมาจากแผ่นดินใหญ่ทวีปเอเชีย พระพุทธศาสนาจึงเป็นตัวการสำคัญยิ่งในการนำอารยธรรมจีนเข้าสู่ญี่ปุ่น ประการที่สามภายหลังจากที่ได้ฝังรากลึกเป็นองค์การทางศาสนาที่มีอิทธิพลต่อสังคมและมีอำนาจทางเศรษฐกิจบนแผ่นดินญี่ปุ่นแล้ว พระพุทธศาสนาก็ได้กลายเป็นพลังอันใหญ่หลวงในทางการเมืองของญี่ปุ่น

เจ้าชายโชโทกุ¹⁷

การที่ตระกูลโซงะทำการรบพุ่งหลายต่อหลายครั้งจนมีชัยชนะเหนือฝ่ายปฏิบัติักษ์ทั้งมวลในค.ศ.587 และสามารถสถาปนาพระพุทธศาสนาไว้ ณ ราชสำนักได้อย่างมั่นคง

17. Prince Shotoku

นั้น ได้ยังผลให้ตระกูลโงะมีอำนาจใหญ่ยิ่งที่สุดในราชสำนักยามาโตะ หัวหน้าของตระกูลนี้ ได้หาทางให้หลานสาวของตนได้ครองราชบัลลังก์ แล้วจัดการให้หลานชายคือ เจ้าชาย โชโทกุ (574-622) ได้เป็นผู้สำเร็จราชการ เจ้าชายโชโทกุและพวกตระกูลโงะได้ดำเนินการต่อไปเพื่อเปลี่ยนแปลงกิจการงานของบ้านเมืองที่สำคัญๆ ให้เป็นแบบใหม่อย่างมี ทยุคยัง เรื่องนี้แสดงให้เห็นถึงความตั้งใจจริงของเจ้าชายและพวกตระกูลโงะในอันที่จะ สร้างสังคมและรูปแบบการปกครองของญี่ปุ่นตามแบบอย่างจีน

ในค.ศ.604 เจ้าชายโชโทกุได้ออกและประกาศให้ใช้บทบัญญัติซึ่งเป็นที่รู้จัก กันว่า “ธรรมนูญการปกครองบ้านเมืองสิบเจ็ดข้อ” ซึ่งสนับสนุนความคิดเห็นของจีน แต่เป็นการเปลี่ยนแปลงขนานใหญ่ของญี่ปุ่น เป็นต้นว่าผู้ปกครองบ้านเมืองต้องมีอำนาจ สูงสุดเต็มที่ในแผ่นดิน การรวมอำนาจการปกครองไว้ที่รัฐบาลกลาง การปกครองแบบ ให้ข้าราชการประจำผู้คงแก่เรียนมีอำนาจ ทั้งยังให้เคารพนับถือในพระพุทธศาสนาและ ให้อยู่ในหลักธรรมของขงจื้ออีกด้วย ในค.ศ.604 นั้นเอง เจ้าชายโชโทกุก็รับเอาปฏิทิน ของจีนมาใช้ น่าจะเป็นไปได้ว่าในขณะนั้นเอง ความสนใจในปฏิทินจีนและในประวัติ- ศาสตร์ ได้ทำให้ญี่ปุ่นเลือกเอาปี 660 ก่อนค.ศ.เป็นปีก่อตั้งประเทศญี่ปุ่น (จีนนับเป็น รอบๆ ละ 60 ปี)

ในค.ศ.603 โชโทกุได้นำเอาวิธีการสำคัญของจีนวิธีหนึ่งในการคุมข้าราชการ ประจำให้ขึ้นอยู่กับส่วนกลาง คือการนำเอาระบบการให้ยศบรรดาศักดิ์เฉพาะตัวที่ใช้ กันในราชสำนักมาให้แก่ข้าราชการตามตำแหน่งหน้าที่ที่ข้าราชการผู้นั้นๆ ปฏิบัติ การกระทำ ดังกล่าวนี้ได้ค่อยๆ เข้าไปเปลี่ยนแปลงยศบรรดาศักดิ์ที่สืบทอดกันมาโดยสายโลหิตใน สังคมอุจิ

ก่อนสมัยโชโทกุ ญี่ปุ่นเคยส่งทูตไปยังจีนหลายคณะมาแล้ว แต่โชโทกุได้จัด ส่งไปมากคณะขึ้นและปฏิบัติหน้าที่กว้างขวางขึ้น คือส่งไปในค.ศ.607, 608 และ 614 (สมัยราชวงศ์ถัง) รวมเป็นสามคณะ คณะทูตเหล่านี้มีความสำคัญต่อญี่ปุ่นเพียงใดนั้น เราจะเห็นได้จากขนาดของคณะทูตและการเสี่ยงต่อภัยอันตรายด้วยชีวิตในการเดินทางแต่ ละครั้ง ตกถึงคริสตศตวรรษที่ 8 (สมัยราชวงศ์ถัง) ก็เป็นธรรมเนียมที่ญี่ปุ่นจะต้องสร้าง เรือใหม่สี่ลำต่อทูตหนึ่งคณะ เพื่อให้คณะทูต 500 หรือ 600 คนใช้เดินทาง ในระยะเวลานี้ เกาหลีไม่เป็นมิตรกับญี่ปุ่น ทำให้ใช้เส้นทางเลียบฝั่งเกาหลีอย่างแต่ก่อนไม่ได้ ญี่ปุ่นต้อง

พยายามแล่นใบตัดตรงไปจีนโดยข้ามพื้นน้ำอันกว้างใหญ่เป็นระยะทางถึง 500 ไมล์ ญี่ปุ่น
ไม่มีเข็มทิศและไม่มีความรู้ในเรื่องลมประจำฤดูมากนัก ฉะนั้นความเสียหายย่อมเกิดขึ้น
บ่อยครั้ง

ความสำคัญของการส่งคณะทูตมิใช่อยู่ที่ความสำเร็จผลในเชิงการทูตหรือใน
เชิงการค้า แต่อยู่ที่ชนชาวญี่ปุ่นผู้มีส่วนในการเดินทางได้เรียนรู้เรื่องต่างๆในจีน นักศึกษา
ทุกสาขาวิชาได้เดินทางไปพร้อมกับคณะทูต มีตั้งแต่ภิกษุในพระพุทธศาสนา นักประวัติศาสตร์
จีน นักอักษรศาสตร์และวรรณคดีของจีน จิตรกร นักดนตรี และอื่นๆ ทั้งหมด
ต่างศึกษาหาความรู้ในจีนตลอดระยะเวลาที่คณะทูตยังอยู่ในจีน หรือจนกระทั่งคณะทูต
อีกคณะหนึ่งเดินทางมาและ นำนักศึกษาดังกล่าวเหล่านั้นกลับญี่ปุ่น นักศึกษาเหล่านั้น
ได้ความรู้และความเชี่ยวชาญชำนาญงานต่างๆ ซึ่งราชสำนักญี่ปุ่นถือว่ามียุทธค่าอันสูงส่ง
ยิ่งกว่านั้นสิ่งซึ่งนักศึกษานักกลับมาจากจีนยังมีส่วนปรับปรุงและแปรเปลี่ยนวัฒนธรรม
ของญี่ปุ่นเป็นอย่างมาก (คู่มือข้อ “อิทธิพลทางด้านอื่นๆ จากจีนประกอบ)

การปฏิรูปไทกะ¹⁸

ภายหลังอสังกรรมของไซโทกุ ตระกูลโซงะใช้อำนาจเผด็จการรุนแรงยิ่งขึ้น
จึงทำให้ต้องห่างเหินจากสมัครพรรคพวกตระกูลอื่นๆ ในค.ศ.645 จึงเกิดการรัฐประหาร
โค่นอำนาจตระกูลโซงะลง ฝ่ายก่อการมีหัวหน้าคือเจ้าชายองค์หนึ่งซึ่งต่อมาได้เสวยราชย์
เป็นพระเจ้าจักรพรรดิเท็นจิ¹⁹. (ทรงราชย์ค.ศ.668-671) และผู้สนับสนุนพระองค์อีกท่าน
หนึ่ง ซึ่งต่อมาได้รับพระราชทานรางวัลโดยพระเจ้าจักรพรรดิทรงพระราชทานนามใหม่
ให้แก่ตระกูลว่า ฟุจิวาระ นามเดิมของท่านผู้นี้คือ ฟุจิวาระ โนะ คามาทริ (614-669)²⁰
ท่านได้เป็นบรรพบุรุษของชนชั้นขุนนางตระกูลหนึ่งซึ่งโซคซาตาได้กำหนดให้มีอำนาจ
เหนือราชสำนักญี่ปุ่นเป็นเวลาหลายศตวรรษ เท็นจิและคามาทริได้ร่วมมือร่วมใจกัน

19. Emperor Tenchi

20. Fujiwara no Kamatari คำว่า โนะ ต่อมาก็หายไป

ปฏิบัติการเป็นระลอกที่สองในอันที่จะปฏิรูปบ้านเมืองโดยอาศัยแบบอย่างการรวมอำนาจเข้าไว้ ณ ส่วนกลางของจีนเป็นพื้นฐาน นักศึกษาซึ่งเดินทางกลับญี่ปุ่นตั้งแต่ครั้งไปกับคณะทูตก่อนๆ นั้น ได้มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการเปลี่ยนแปลงครั้งนี้ ระหว่างค.ศ.653 และ 669 ได้มีการส่งคณะทูตไปอีก 5 คณะ ไทกะ หมายความว่า “การเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่”

โครงการปฏิรูปไทกะมีขอบเขตกว้างขวางที่สุดและรวมไปถึงการจัดรูปการปกครองเสียใหม่ตามแบบของฮ่องเต้แห่งราชวงศ์ถัง การจัดรูปการปกครองใหม่นี้ผู้ปกครองอาณาจักรยามาโต ซึ่งได้รับการยุบส่งเสริมจากพวกผู้คงแก่เรียนที่เป็นคณะปฏิรูปได้ประกาศในกฤษฎีกาที่เรียกว่ากฤษฎีกาปฏิรูปไทกะในค.ศ.645²⁰ ข้อความในกฤษฎีกาฉบับนี้ แทนที่จะเป็นเหตุการณ์ตามนิยายโบราณเมื่อ 660 ปีก่อนคริสตกาล กลับเป็นการก่อตั้งระบบจักรพรรดิของญี่ปุ่นขึ้น ตามกฤษฎีกาไทกะนี้ผู้ปกครองประเทศมิได้มีบทบาทเป็นเพียงหัวหน้าของโคตรตระกูลเท่านั้น แต่เป็นจักรพรรดิ มีอำนาจสิทธิขาดอย่างสมบูรณ์ แม้คณะปฏิรูปจะอ้างว่ายอมรับหลักการของขงจื้อก็ตาม การปฏิรูปไทกะกำหนดให้ญี่ปุ่นทั้งประเทศแบ่งออกเป็นจังหวัด อำเภอ และตำบล แต่ละแห่งจะมีบุคคลที่รัฐบาลแต่งตั้งโดยคัดเลือกจากประชากรราษฎรออกไปทำการปกครอง พวกคณะปฏิรูปซึ่งยึดถือเอาแบบของจีนเป็นตัวอย่างเคร่งครัด ได้จัดระเบียบข้าราชการพลเรือนขึ้นใหม่ โดยจัดให้มีการสอบแข่งขันเพื่อเข้ารับตำแหน่งราชการ และการสอบคัดเลือกก็จะไม่คำนึงถึงความรอบรู้ในปัญหาของญี่ปุ่น แต่คำนึงถึงความรอบรู้ในปรัชญาและวรรณคดีอมตะของจีน เพื่อที่จะให้ระบบการปกครองใหม่นี้มีกำลังทางเศรษฐกิจรองรับ และเพื่อที่จะให้ระบบการปกครองใหม่มีผลโดยตรงแก่ราษฎร กฤษฎีกาปฏิรูปได้ประกาศให้ที่ดินทั้งหมดเป็นของจักรพรรดิแล้วจะแบ่งให้ชาวไร่ชาวนาได้รับโดยเสมอภาคกัน และจะจัดแบ่งใหม่ทุกๆ หกปี เพื่อเป็นการตอบแทนผู้ถือครองที่ดินทุกคนจะต้องเสียภาษี จะเป็นในรูปสินค้า เงินหรือแรงงานก็ได้ โดยตรงให้แก่รัฐ

การรวมการปกครองของญี่ปุ่นเข้าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

เมื่อพิจารณาในส่วนรวมทั้งสิ้นแล้ว โครงการปฏิรูปในคริสต์ศตวรรษที่เจ็ดข้างต้นนั้นเป็นโครงการที่ใหญ่โตกว้างขวางที่สุดที่รัฐบาลใดๆ ของญี่ปุ่นได้เคยทำกันมา

โครงการดังกล่าวมุ่งจะนำเอาระบบการปกครองที่เป็นผลของวิวัฒนาการนับเกือบพันปีของชาติที่เจริญสูงแล้วทางวัฒนธรรมและมีชนบประเพณีที่ยึดมั่นกันมาช้านานแล้วเข้ามาใช้กับสังคมที่ยังไม่สูงจะเจริญเท่าไรนักของญี่ปุ่น ในทำนองเดียวกัน โครงการนี้ได้แสดงให้เห็นประจักษ์ชัดถึงความพยายามของคนส่วนน้อยส่วนหนึ่งของประเทศญี่ปุ่นที่จะใช้ระบอบการปกครองของตนให้ครอบคลุมไปหมดทั้งประเทศ ซึ่งส่วนมากยังไม่ใครจะมีความเจริญเกินกว่ามนุษย์ในยุคหินใหม่เท่าไรนัก ในการนำเอาแผนการปกครองอย่างบิดากับบุตรแบบบรมอำนาจมาอยู่ที่ส่วนกลางเข้ามาใช้นั้น คณะปฏิรูปได้พยายามหลีกเลี่ยงลักษณะของการปกครองตามแบบของจีนประการหนึ่ง นั่นคือความคิดในเรื่องที่ว่าอำนาจของฮ่องเต้จะมีได้ก็สุดแต่ว่าจะสามารถทำให้ประชากรราษฎรอยู่เย็นเป็นสุขได้หรือไม่ และอำนาจนั้นอาจให้สิ้นสุดลงได้โดยใช้วิธีกบฏเป็นวิธีสุดท้าย ถ้าหากกระทำตามจุดประสงค์นั้นไม่สำเร็จ ตรงกันข้ามพวกกลุ่มยามาโตะกลับพยายามกำหนดให้มีคณะข้าราชการที่คงแก่เรียนคณะหนึ่งรวมอยู่ในรัฐบาลประเภทที่จะมีโคตรตระกูลเดียวทำการปกครองตลอดไปและหัวหน้าของโคตรตระกูลนั้นจะดำรงอยู่ในฐานะที่เป็นที่เคารพสักการะของปวงชน ซึ่งผู้ใดจะละเมิดมิได้ เพื่อการมีจักรพรรดิเพิ่มมากยิ่งขึ้นก็ได้มีการย้ำเน้นยิ่งกว่าที่เคยเป็นมาแล้ว แต่ในกาลก่อนถึงเรื่องที่เกี่ยวข้องกันว่าจักรพรรดิสืบเชื้อสายมาจากสุริยเทวี จักรพรรดิได้รับการนับถือว่าเป็นร่างของ “ผู้สืบสายโลหิตอันไม่มีวันจะขาดสายเลยชั่วนิรันดร์” และพระองค์เองก็เป็นเทพเจ้า ข้อนี้เป็นความคิดที่แตกต่างอย่างสำคัญมากออกไปจากความคิดของจีนในเรื่อง “อาณัติที่ได้รับมอบจากสวรรค์”²¹ ซึ่งปวงชนชาวจีนยึดถือสืบต่อกันมาว่าฮ่องเต้ (หรือจักรพรรดิ) ของจีนมีความเป็นเทพเจ้าในสรวงสวรรค์เป็นการชั่วคราวเท่านั้น โดยมีเงื่อนไขว่าฮ่องเต้จะต้องปกครองบ้านเมืองอย่างเป็นธรรมเพื่อความสมบูรณ์พูนสุขของประชาชนทั้งมวล ถ้าประชาชนต้องเดือดร้อนเพราะฮ่องเต้ปกครองไม่ดี สวรรค์จะเรียกอาณัติคือ ฮ่องเต้และราชวงศ์จะถึงแก่กาลวิบัติ คนดีหรือผู้มีบุญจากทิศนั้นทิศนี้จะได้ขึ้นครองบัลลังก์สืบต่อมา นอกจากความแตกต่างมูลฐานระหว่างทฤษฎีที่ถือเป็นทางการของจีนและญี่ปุ่นเกี่ยวกับรากฐานดั้งเดิมและขอบเขตของอำนาจการปกครองนี้แล้ว ยังมีข้อแตกต่างกันเป็นอย่างมากในการปฏิบัติอีกด้วย ดังเราจะเห็นได้ว่าจีนมีราชวงศ์ปกครองมาแล้วหลายราชวงศ์ ซึ่งส่วนมากได้อำนาจมาจากกักรบฏหรือ

21. the “Mandate of Heaven”: ดูเรื่องอารยธรรมจีนซึ่งอาจารย์ มาตยา อิงคนารต เขียนในบทที่เกี่ยวกับประเทศจีนประกอบ

ชิงราชสมบัติ แต่ครั้งเมื่อฮ่องเต้องค์ใหม่ผู้เข้มแข็งได้ขึ้นครองราชย์แล้วก็มักจะทำการปกครองได้อย่างมีประสิทธิภาพและบางทีก็ใช้อำนาจเด็ดขาดแต่เพียงองค์เดียวดังที่ปรากฏในจดหมายเหตุของฮ่องเต้สองสามองค์แรกของราชวงศ์ใหญ่ๆ ทุกราชวงศ์ ส่วนทางฝ่ายญี่ปุ่นนั้น ในเมื่อราชวงศ์ของจักรพรรดิไม่เคยถูกเอาออกเสียจากราชสมบัติเลย แม้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรงหรือปฏิวัติเกิดขึ้นในสังคมและในการสัมพันธ์ต่างประเทศ ประกอบกับเรื่องที่ประดิษฐ์ขึ้นเกี่ยวกับความน่าเคารพสักการะของจักรพรรดิได้รับการรักษาไว้เป็นอย่างดี ในแบบผู้ใดจะล่วงละเมิดมิได้ การใช้อำนาจที่แท้จริงส่วนใหญ่จึงตกไปอยู่กับตระกูลอื่น องค์การอื่น หรือหมู่คณะอื่น โดยใช้ราชสำนักของจักรพรรดิอันศักดิ์สิทธิ์เป็นฉากกำบัง นับตั้งแต่ที่ญี่ปุ่นได้พยายามรวมเอากลไกทางการเมืองการปกครองของจีนเข้ามาด้วยเป็นต้นมา รัฐบาลหลังจากบางทีก็แตกต่างไปจากรัฐบาลแต่ในนามเป็นอันมาก การเป็นเช่นนี้มักจะมีเป็นประจำแทนที่เป็นแต่ชั่วคราว

ความล้มเหลวของโครงการปฏิรูปในบางประการ

เมื่อพิจารณาถึงปัญหาความยุ่งยากที่มีอยู่ก็ไม่เป็นการแปลกเลยที่โครงการปฏิรูปในคริสตศตวรรษที่เจ็ดไม่ประสบผลสำเร็จไปทุกอย่าง ระบบการปกครองใหม่ปรากฏอยู่ในกระดาษแต่มิได้นำมาปฏิบัติได้อย่างจริงจัง โคตรตระกูลของจักรพรรดิซึ่งแต่ก่อนมีอำนาจอย่างจำกัดเหนือโคตรตระกูลอื่นๆ และส่วนใหญ่ก็เป็นไปตามพิธี ไม่มีอำนาจบังคับพวกที่อยู่ห่างไกลได้อย่างจริงจัง และประเพณีที่สืบทอดๆ มาที่ให้ประโยชน์แก่คนชั้นสูงก็แน่นแฟ้นมากยากที่จะเปลี่ยนแปลงได้ในทันทีทันใด จักรพรรดิจึงถือเป็นหลักปฏิบัติในการแต่งตั้งหัวหน้าโคตรตระกูลให้เป็นข้าราชการในท้องถิ่นของตนเสียแทนที่จะให้ออกไปแล้วแต่งตั้งคนที่จงรักภักดีส่งไปจากเมืองหลวงให้ทำหน้าที่เหล่านั้น เมื่อเป็นดังนั้นคนสำคัญในท้องถิ่นก็ได้รับตำแหน่งใหม่และอำนาจที่เคยมีอยู่เดิมก็ยังคงมีอยู่อีกมาก ญี่ปุ่นได้จัดให้มีการสอบแก่ผู้ที่ประสงค์จะเข้ารับราชการในตำแหน่งต่างๆ แต่ตำแหน่งสำคัญๆ เกือบทั้งหมดก็ถูกกันไว้ให้พวกคนชั้นสูง ส่วนชนชั้นต่ำที่มีความสามารถคงเป็นได้แต่ข้าราชการชั้นผู้น้อยและเสมียน นโยบายที่ประกาศไว้เกี่ยวกับการแบ่งที่ดินให้คนละเท่าๆ กัน ซึ่งมุ่งหมายจะให้ เป็นมาตรฐานสำหรับระบบการเก็บภาษีเป็นแบบเดียวกันหมดนั้นเป็นเรื่องที่ล้มเหลวอย่างน่าสลดใจยิ่งกว่าเรื่องอื่นใดทั้งหมด นโยบายนี้

ได้รับแรงกระตุ้นจากอุดมคติของจีนในเรื่องผลประโยชน์ของประชาคมในที่ดิน ซึ่งเป็นความรู้สึกที่ตำหนิการถือครองที่ดินเพื่อประโยชน์ของบุคคลหนึ่งบุคคลใดแต่เพียงผู้เดียว และสอนว่าควรจะนำมาแบ่งให้คนที่ทำการเพาะปลูกคนละเท่าๆ กัน ที่ว่านี้ในประเทศจีนก็เป็นเพียงแค่อุดมคติเท่านั้น และในญี่ปุ่นนั้นอุดมคตินี้ก็ไม่ได้คำนึงถึงสภาพที่แท้จริงด้วยประการใดๆ ทั้งสิ้น ต่อมาพวกเจ้าของที่ดินรายใหญ่ๆ คิดหาทางเลี่ยงภาษี ดังนั้นจึงไปเพิ่มภาระการเสียภาษีให้แก่ชาวไร่ชาวนาที่ยากจนกว่า จนกระทั่งชาวไร่ชาวนาบางคนต้องละทิ้งบ้านเรือนไปเพราะความหมดหวังอย่างแท้จริง ด้วยวิธีนี้ที่ดินที่เสียภาษีก็ลดน้อยลง และจักรพรรดิหลายๆ องค์ก็มีส่วนในการนี้ด้วยโดยยกที่ดินให้แก่พวกข้าราชการสำนักหรือให้แก่วัดในพระพุทธศาสนา ยิ่งกว่านั้นกฎภาษีเกี่ยวกับการจัดแบ่งที่ดินกันใหม่เป็นระยะๆ ก็ใช้แก่ที่ดินอันเป็นไร่นาที่ใช้ปลูกข้าวแล้วเท่านั้น ซึ่งเป็นเนื้อที่จำนวนน้อย ส่วนพวกโคตรตระกูลที่อยู่ตามชายแดนได้ครอบครองที่ดินเพิ่มขึ้นจะได้โดยรบนชนะคนพื้นเมืองหรือโดยการปรับปรุงที่ดินที่รกร้างว่างเปล่าทำประโยชน์ไม่ได้ให้ทำการเพาะปลูกได้ก็ตาม ดินแดนที่ได้มาใหม่เหล่านี้ถือว่าเป็นที่ดินส่วนตัว ไม่ต้องเสียภาษีโดยตรงให้แก่จักรพรรดิ เมื่อเป็นดังนี้ ความเจริญทางเศรษฐกิจแทนที่จะเพิ่มก็กลับทำให้สัดส่วนของที่ดินที่รัฐบาลกลางมีอำนาจควบคุมได้อย่างแท้จริงลดน้อยลงไป แทนที่จะได้จากภาษีมากมาย ราชสำนักก็ต้องอาศัยเงินรายได้จากที่ดินที่เป็นของตระกูลของจักรพรรดิโดยตรงมากขึ้นๆ ทุกที

การส่งเสริมวัฒนธรรมของรัฐบาล

ถึงแม้ว่ารัฐบาลกลางจะกระทำตามจุดประสงค์ทางการเมืองไม่สำเร็จแต่ก็ประสบความสำเร็จในการส่งเสริมความเจริญทางวัฒนธรรมได้มากพอควรทีเดียว ก่อนคริสตศตวรรษที่เจ็ดนั้นเมืองหลวงของญี่ปุ่นไม่มีประจำเป็นหลักแหล่งแม้แต่ในยามาโตะหรือความจริงแล้วไม่มีเมืองใหญ่เลย ความรู้สึกชาบซึ่งในความสง่างามของมหานครฉางอัน²² ราชธานีของกษัตริย์ถัง²³ ทำให้ชาวญี่ปุ่นตั้งใจที่จะสร้างเมืองอย่างนั้นบ้าง เพื่อให้เป็นราชธานีของจักรพรรดิ เมืองที่ญี่ปุ่นสร้างซึ่งเริ่มเมื่อปีค.ศ.710 และอยู่ใกล้ๆ เมืองนารา

22. Ch'ang-an: คำ "ฉางอัน" เป็นภาษาจีนกลาง เดิมเราเคยใช้ว่า "เซียงอัน" หรือ "ซางอัน" ก็มี

23. the Tang dynasty

ปัจจุบันนั้นทำตามแบบของจีนทุกอย่าง โดยมีถนนกว้างและจัตุรัสที่มีขนาดเท่าๆ กันอยู่เป็นแนวตรงกันทีเดียว เพียงแต่ว่าไม่มีกำแพงล้อมและมีขนาดเล็กกว่าเมืองฉางอันเป็นอย่างมากเท่านั้น แม้กระนั้นเมืองที่สร้างขึ้นนี้ก็ใหญ่โตเกินจำนวนพลเมืองที่จะอยู่ ในปี ค.ศ.794 ญี่ปุ่นได้สร้างนครหลวงที่สง่างามกว่าขึ้นไปอีกที่เฮอิอัน²⁴ ซึ่งกลายเป็นเมืองสำคัญเมืองหนึ่งแต่นั้นมา การสร้างเมืองทั้งสองนี้ ซึ่งได้รับการอุปถัมภ์จากจักรพรรดิในเมืองมีปราสาทราชวัง มีวัดวาอาราม และมีอาคารสาธารณะอื่นๆ ทั้งหมดนี้ทำให้ศิลปะทุกอย่างรุ่งเรืองขึ้น พวกนักปราชญ์ราชบัณฑิตที่เชี่ยวชาญในการเขียนประวัติศาสตร์ การเขียนตำรับตำราต่างๆ และการวิพากษ์วิจารณ์วรรณกรรมก็มีอยู่มากมายในราชสำนักของจักรพรรดิด้วย ถ้าหากพวกข้าราชการมีหน้าที่รับผิดชอบต่อประชาชนอย่างจริงจังน้อยก็อาจหาความพอใจและเพิ่มพูนชื่อเสียงทางสังคมของตนได้จากการขัดเกลาความรู้ในวรรณคดีอมตะของจีน แปลพระสูตรในพระพุทธศาสนา เขียนภาพหรือประพันธ์โคลงประเภทที่ค่อนข้างจะยากและต้องคิดขึ้นเอง การขัดเกลาพิธีการและมารยาทให้ละมุนละไมยิ่งขึ้นก็ได้รับความสนใจมากเหมือนกัน ชีวิตในราชสำนักมักจะไม่ทันสมัยและไม่มีอะไรจริงจังแต่ก็มีศิลปินและนักปราชญ์ชั้นยอดอยู่บ้าง ออกจะแปลกไม่น่าเชื่อที่วรรณคดีเป็นภาษาญี่ปุ่นชั้นเยี่ยมของสมัยนี้มีพวกสตรีชั้นสูงและสตรีในราชสำนักเป็นผู้ประพันธ์ บทประพันธ์ของคนเหล่านี้มีอยู่มากในคริสต์ศตวรรษที่สิบและที่สิบเอ็ด ส่วนมากเป็นร้อยแก้วในรูปของบันทึกระจำวัน แต่ก็มีนวนิยายสำนวนโวหารหยดย่อยที่มีชื่อเสียงอย่างแท้จริงรวมอยู่ด้วยเล่มหนึ่ง (เรื่องราวของเงงจิ)²⁵ ในกรณีนี้นับว่าเป็นโชคดีที่พวกผู้หญิงแม้ว่าจะเป็นผู้หญิงในราชสำนัก ก็มิได้ถูกจำกัดให้มีการศึกษาในระดับเดียวกันกับพวกผู้ชาย “ในเมื่อพวกผู้ชายในสมัยนั้นเขียนภาษาจีนผิดๆ ถูกๆ กันอย่างโอ้อ่า พวกบุตรภรรยาของคนเหล่านั้นก็ปลอบใจตัวเองในการที่ตนขาดการศึกษาโดยการเขียนเป็นภาษาญี่ปุ่นที่ดี และก็เป็นธรรมดาที่จะเป็นวรรณคดีร้อยแก้วที่สำคัญเล่มแรกๆ ของญี่ปุ่น”²⁶

24. Heian คือ นครเกียวโต (แปลว่า “นครหลวงตะวันตก”) ในปัจจุบัน

25. Tale of Genji

26. อี.โอ. โรเซาเออร์, ญี่ปุ่น อดีตและปัจจุบัน